

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 5/94

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Jána Klučku a sudcov JUDr. Jána Drgonca a JUDr. Viery Mrázovej v konaní o návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na podanie výkladu čl. 87 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky dňa 22. februára 1994 rozhodol, že podáva tento

v ý k l a d

1. Žiadosť vlády Slovenskej republiky o vrátenie zákona s pripomienkami podľa čl. 87 ods. 4 ústavy nie je podmienená dodržaním formy, pretože Ústava Slovenskej republiky neupravuje formu prejavu vôle vlády Slovenskej republiky, ktorým žiada prezidenta Slovenskej republiky, aby zákon s pripomienkami vrátil Národnej rade Slovenskej republiky. Za žiadosť vlády Slovenskej republiky o vrátenie zákona s pripomienkami treba pokladať každý prejav vôle vlády smerujúci k prezidentovi, z obsahu ktorého je zrejmé, že ho urobila vláda ako kolektívny orgán za účelom vrátenia zákona a uviedla v ňom pripomienku.

2. Vrátenie zákona s pripomienkami prezidentom Slovenskej republiky podľa čl. 87 ods. 3 a 4 ústavy nie je podmienené dodržaním formy, pretože Ústava Slovenskej republiky neupravuje formu prejavu vôle prezidenta Slovenskej republiky pre vrátenie zákona s pripomienkami Národnej rade Slovenskej republiky. Za vrátenie zákona s pripomienkami treba pokladať každý prejav vôle prezidenta smerujúci k Národnej rade Slovenskej republiky, z obsahu ktorého je zrejmé, že ho

prezident vracia podľa čl. 87 ods. 3 alebo podľa čl. 87 ods. 4 ústavy, je v ňom uvedená pripomienka a prezident ho urobil v lehote podľa čl. 102 písm. n) ústavy.

3. Ak bol Národnej rade Slovenskej republiky s pripomienkami vrátený zákon spôsobom uvedeným v bodoch 1 a 2, Národná rada Slovenskej republiky zákon opätovne prerokuje a v prípade jeho schválenia predsedovi vlády Slovenskej republiky vzniká povinnosť tento zákon podpísať.

O d ô v o d n e n i e

Ústavný súd Slovenskej republiky dňa 24. novembra 1993 obdržal návrh 38 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na začatie konania vo veci podania výkladu čl. 87 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Navrhovateľ v návrhu na podanie výkladu čl. 87 ods. 2 ústavy namietal: "Nesplnenie podmienky pre opätovné prerokovanie zákona, ktorý Národná rada Slovenskej republiky svojím uznesením č. 153 zo dňa 18. 2. 1993 schválila ako zákon Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 14/1993 Z. z. o štátnom rozpočte Slovenskej republiky na rok 1993 a o zmene zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia a niektorých ďalších zákonov. Schválená novela zákona č. 14/1993 Z. z. zrušila horné hranice príjmov pre poskytovanie štátneho vyrovnávacieho príspevku (cca 12 000 Sk) a rodinné prídavky (16 800 Sk) a taktiež spôsob preukazovania výšky príjmu pre poskytovanie týchto dávok. Predseda vlády Slovenskej republiky Vladimír Mečiar listom z 1. 3. 1993, ktorým sa odvolával na to, že ako predseda vlády vykonávajúci niektoré právomoci prezidenta podľa čl. 105 a podľa článku 102 písmeno n) Ústavy Slovenskej republiky vrátil prijatý zákon Národnej rady Slovenskej republiky podľa jej uznesenia č. 153 z 18. februára 1993 s pripomienkou, že pre realizáciu zákona v znení, ako bol schválený, nie sú vytvorené ekonomické podmienky, konkrétne pre výplatu štátneho vyrovnávacieho príspevku pre deti v uvedenej podobe chýba v štátnom rozpočte cca 3,7 mld. Sk. Na rokovanie 17. schôdze Národnej rady Slovenskej republiky podľa návrhu programu bol zaradený aj bod opätovného prerokovania prijatého zákona z 18. 2. 1993, ktorých sa mení zákon č. 14/1993 Z. z.

Po rozsiahlej diskusii, v ktorej bola spochybnená ústavnosť vrátenia schváleného zákona Národnej rade, táto prijala uznesenie, že uvedený bod programu rokovania Národnej rady sa vyradí

z programu jej rokovania, ak vláda nedodá riadne platné uznesenie. Predseda vlády Slovenskej republiky listom z 15. apríla 1993 čí. 707/1993-S oznámil predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky, že vláda trvá na opätovnom prerokovaní vráteného zákona, hoci v pôvodnom liste z 1. 3. 1993 sa o požiadavke opätovného prerokovania vôbec nezmieňuje."

Na základe uvedených dôvodov predkladateľa návrhu požiadali Ústavný súd Slovenskej republiky, "aby prijal uznesenie, ktorým podáva výklad čl. 87 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky tak, že predseda vlády Slovenskej republiky je povinný podpísať zákon, prijatý uznesením Národnej rady Slovenskej republiky č. 153 z 18. februára 1993, ktorým sa mení zák. č. 14/1993 Z. z. o štátnom rozpočte Slovenskej republiky na rok 1993 a o zmene zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia a niektorých ďalších zákonov po tom, čo Národná rada Slovenskej republiky konštatovala, že predseda vlády nesplnil podmienku pre opätovné prerokovanie prijatého zákona v Národnej rade Slovenskej republiky a to predloženie písomného individuálneho uznesenia vlády o tom, že vláda vracia tento zákon s pripomienkami na opätovné prerokovanie v rámci výkonu niektorých funkcií prezidenta republiky, podľa čl. 105 ods. 1 ústavy".

Na výzvu sudcu spravodajcu predseda vlády k návrhu skupiny poslancov uviedol, že "Národná rada Slovenskej republiky podľa článku 87 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky mala predmetný zákon opätovne prerokovať. Tým, že tak neurobila, nesplnila svoju ústavnú povinnosť vyplývajúcu z článku 87 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky. Ústava v takomto prípade neustanovuje nijaké ďalšie podmienky pre vrátenie zákona okrem uvedenia pripomienok a dodržania lehoty 15 dní po schválení zákona na vrátenie za účelom jeho opätovného prerokovania. Prijaté uznesenia a požiadavky Národnej rady Slovenskej republiky v tejto veci smerom k vláde preto nemajú oporu v Ústave Slovenskej republiky ani v nijakom inom právnom predpise, majú len poriadkový charakter a nemožno z nich vyvodzovať žiadne právne relevantné závery".

Ústavný súd vykonal dôkazy potrebné na zistenie stavu veci. Ako dôkazy preskúmal uznesenie vlády Slovenskej republiky číslo 781 z 13. októbra 1992, ktorým zobrala na vedomie, že podľa čl. 105 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky jej patrí výkon funkcie prezidenta okrem jeho oprávnení podľa čl. 102 písm. d) až g) a okrem oprávnenia byť hlavným veliteľom ozbrojených síl, ktoré patrí predsedovi vlády, a to až do času zvolenia prezidenta a poverila predsedu vlády podľa čl. 105 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky výkonom ďalších právomocí prezidenta uvedených v čl. 102 písm. a), b), h) a i), v čl. 134 ods. 2 a 4, v čl. 135, v čl. 138 ods. 2 a 3 a v čl. 150 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj záznam z 36. rokovania vlády Slovenskej republiky z 1. marca 1993, na ktorom uznesením číslo 133 poverila predsedu vlády vrátiť podľa čl. 105 Ústavy Slovenskej

republiky, čl. 102 písm. n) Ústavy Slovenskej republiky a uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 781/1992, Národnej rade Slovenskej republiky zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 14/1993 Z. z. o štátnom rozpočte Slovenskej republiky na rok 1993 a o zmene zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia.

Po vyhodnotení vyjadrenia účastníkov konania a expertíz, ktoré si vyžiadal, ústavný súd dospel k presvedčeniu, že má dostatočné podklady na podanie výkladu ústavy v rozsahu, o aký požiadala skupina poslancov Národnej rady Slovenskej republiky v návrhu zo 17. novembra 1993.

Autorizácia prijatého zákona podpisom

Na prijatie uznesenia, ktorým sa schvaľuje zákon, je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (čl. 84 ods. 2 ústavy). Prijatý zákon nadobudne platnosť vyhlásením; podrobnosti vyhlásenia zákonov ustanoví zákon (čl. 87 ods. 5 ústavy). Podrobnosti vyhlásenia zákonov upravuje zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a zákon Slovenskej národnej rady č. 44/1989 Zb. o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov.

Podľa § 1 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky: "Ústava Slovenskej republiky, ústavné a ostatné zákony Národnej rady Slovenskej republiky... sa vyhlasujú uverejnením v Zbierke zákonov Slovenskej republiky."

Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 1/1993 Z. z.: "Na uverejnenie v Zbierke zákonov možno prijať len texty autorizované podpismi, ktoré sú pre jednotlivé druhy všeobecne záväzných právnych predpisov a právnych alebo organizačných aktov (§ 1 ods. 1 a 2) ustanovené všeobecne záväzným právnym predpisom."

Požiadavka autorizácie prijatého zákona podpisom vyplýva z Ústavy Slovenskej republiky, ktorá v čl. 87 ods. 2 upravuje: "Zákon Národnej rady Slovenskej republiky podpisuje predseda

Národnej rady Slovenskej republiky, prezident Slovenskej republiky a predseda vlády Slovenskej republiky." Podpisovanie prijatého zákona predsedom Národnej rady Slovenskej republiky upravuje ústava aj vo výpočte právomocí predsedu Národnej rady Slovenskej republiky (čl. 89 ods. 2 písm. b)). Právomoc prezidenta Slovenskej republiky podpisoval zákony ústava upravuje v čl. 102 písm. e). Z ustanovenia čl. 105 ods. 1 ústavy vyplýva, že predseda vlády Slovenskej republiky počas výkonu právomocí prezidenta nemôže podpísať zákon za prezidenta Slovenskej republiky, lebo čl. 105 ods. 1 ústavy nedovoľuje predsedovi vlády, aby za prezidenta vykonával právomoci uvedené v čl. 102 písm. d) až g) Ústavy Slovenskej republiky a podpisovanie zákonov vyplýva prezidentovi Slovenskej republiky z čl. 102 písm. e) ústavy.

Podpisovanie zákonov okrem Ústavy Slovenskej republiky v platnom právnom poriadku upravuje aj zákon Slovenskej národnej rady č. 44/1989 Zb. o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov. Podľa § 76 ods. 2 tohto zákona: "Zákony Slovenskej národnej rady podpisuje predseda Slovenskej národnej rady a predseda vlády Slovenskej republiky. Vyhlasuje ich Predsedníctvo Slovenskej národnej rady do 14 dní po ich schválení spôsobom ustanoveným zákonom Slovenskej národnej rady." Uvedené ustanovenie zákona Slovenskej národnej rady č. 44/1989 Zb. treba uplatňovať podľa čl. 152 ods. 4 ústavy tak, aby bolo v súlade s Ústavou Slovenskej republiky. Preto z neho nemožno odvodiť, že na autorizáciu prijatého zákona Národnej rady Slovenskej republiky sa nevyžaduje podpis prezidenta Slovenskej republiky.

Právne účinky podpisu predsedu Národnej rady Slovenskej republiky, prezidenta Slovenskej republiky a predsedu vlády Slovenskej republiky Ústava Slovenskej republiky jednoznačne neurčuje. Výklad ústavy, podľa ktorého podpísanie zákona by malo povahu práva, by vytvorilo právo absolútneho veta pre subjekty podpisujúce zákony. Toto právo Ústava Slovenskej republiky neupravuje a jeho zavedenie by znamenalo zásadnú zmenu v štruktúre vzťahov zákonodarnej a výkonnej moci vytvorenej ústavou. Preto ustanovenie čl. 87 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky treba vysvetľovať ako povinnosť predsedu Národnej rady Slovenskej republiky, prezidenta Slovenskej republiky a predsedu vlády Slovenskej republiky podpísať zákon, ktorý uznesením schválili poslanci Národnej rady Slovenskej republiky.

Subjekty s povinnosťou autorizoval schválený zákon podpisom majú rozdielne ústavné postavenie pri podpisovaní schváleného zákona.

Predseda Národnej rady Slovenskej republiky podľa ústavy nemá právo oddialiť platnosť schváleného zákona tým, že ho odmietne podpísal.

Prezident Slovenskej republiky podľa čl. 87 ods. 3 ústavy má právo z vlastného rozhodnutia oddialiť vyhlásenie schváleného zákona tým, že ho odmietne podpísal. Ak sa rozhodne toto právo uplatni, jeho konanie musí byť v súlade s čl. 102 písm. n) ústavy, podľa ktorého: "Prezident môže vrátiť ústavné zákony a zákony s pripomienkami, a to v lehote 15 dní po ich schválení." Zmeškanie tejto lehoty nemožno odpustiť, prezident nemôže vrátiť zákon s pripomienkami neskôr, po jej uplynutí. V prípade upravenom v čl. 87 ods. 4 ústavy prezident Slovenskej republiky má povinnosť vrátiť nepodpísaný zákon Národnej rade Slovenskej republiky s pripomienkami na nové prerokovanie, ak vláda požiada prezidenta, aby zákon s pripomienkami vrátil.

Ústava neupravuje lehotu, v ktorej vláda Slovenskej republiky môže požiadať prezidenta, aby podľa čl. 87 ods. 4 ústavy vrátil nepodpísaný zákon Národnej rade Slovenskej republiky s pripomienkami na nové prerokovanie. Pretože podľa čl. 102 písm. n) ústavy prezident Slovenskej republiky nemôže vrátiť nepodpísaný zákon s pripomienkami Národnej rade Slovenskej republiky neskôr, ako 15 dní od prijatia uznesenia a schválenia zákona, treba ústavu vysvetľovať tak, že ak sa vláda rozhodne postupovať podľa čl. 87 ods. 4 ústavy, musí zákon s pripomienkami vrátiť prezidentovi Slovenskej republiky v lehote umožňujúcej mu vrátiť zákon v súlade s čl. 102 písm. n) ústavy.

Ak predseda vlády Slovenskej republiky v mene vlády požiada prezidenta Slovenskej republiky, aby zákon s pripomienkami vrátil Národnej rade Slovenskej republiky podľa čl. 87 ods. 4 ústavy, odkladá sa tým vznik jeho povinnosti zákon podpísať.

Prezident Slovenskej republiky ani predseda vlády Slovenskej republiky nemajú právo odmietnuť autorizáciu schváleného zákona, ak zákon nebol vrátený Národnej rade Slovenskej republiky. Ak zákon bol vrátený Národnej rade Slovenskej republiky, vzniká otázka, aké podmienky sa musia dodržať, aby vrátenie zákona oddialilo vznik povinnosti pre prezidenta Slovenskej republiky aj pre predsedu vlády Slovenskej republiky autorizovať podpisom schválený zákon a tak umožniť jeho vyhlásenie v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

Okrem lehoty ustanovenej v čl. 102 písm. n) ústava vyžaduje, aby zákon bol vrátený s pripomienkami. Ak pripomienka vôbec nie je uvedená, alebo ak vecne nesúvisí s vráteným zákonom, zákon nie je vrátený v súlade s ústavou, a preto nevyvoláva ústavou určené účinky spojené s vrátením zákona s pripomienkami.

Ústava Slovenskej republiky neupravuje formu prejavu vôle subjektu oprávneného vrátiť schválený zákon Národnej rade Slovenskej republiky. Formu prejavu vôle vrátiť schválený zákon neupravuje ani zákon Slovenskej národnej rady č. 44/1989 Zb. o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov, ani iný všeobecne záväzný právny predpis. V platných právnych predpisoch nie je upravená podmienka dodržania konkrétnej formy, akou sa má vrátiť schválený zákon. Podmienkami vrátenia zákona je iba uvedenie pripomienky a dodržanie 15-dňovej prekluzívnej lehoty podľa čl. 102 písm. n) Ústavy Slovenskej republiky. Vrátenie schváleného zákona, z ktorého obsahu je zrejmé; že zákon je vrátený Národnej rade Slovenskej republiky a ktoré sa urobilo v lehote podľa čl. 102 písm. n), podľa čl. 87 ods. 3 ústavy, zakladá povinnosť Národnej rady Slovenskej republiky opätovne prerokovať schválený zákon. K opätovnému schvaľovaniu zákona Národnou radou Slovenskej republiky dôjde vtedy, ak:

1. prezident z vlastného rozhodnutia vráti ústavný zákon alebo zákon s pripomienkami (čl. 87 ods. sústavy),
2. prezident musí vrátiť s pripomienkami zákon, pretože ho o to požiadala vláda (čl. 87 ods. 4 ústavy),
3. zákon s pripomienkami vráti vláda Slovenskej republiky v období, keď v súlade s podmienkami čl. 105 Ústavy Slovenskej republiky vláda vykonáva funkciu prezidenta,

4. zákon s pripomienkami vráti predseda vlády Slovenskej republiky v období, keď v súlade s čl. 105 ods. 1 veta druhá ústavy vláda Slovenskej republiky poverila predsedu vlády, aby vykonával niektoré funkcie prezidenta Slovenskej republiky. Poverenie predsedu vlády Slovenskej republiky vládou vykonávať niektoré právomoci prezidenta Slovenskej republiky je podmienkou, ktorej nesplnenie nemožno odpustiť. Vláda Slovenskej republiky toto poverenie môže udeliť predsedovi vlády Slovenskej republiky generálne, pre výkon všetkých oprávnení prezidenta Slovenskej republiky, ktoré ústava podľa čl. 105 ods. 1 dovoľuje preniesť na predsedu vlády Slovenskej republiky, alebo môže poverenie udeliť pre výkon jednotlivých oprávnení prezidenta, alebo aj pre jednorázové vykonanie jedného z oprávnení prezidenta. Vo všetkých prípadoch poverenia predsedu vlády Slovenskej republiky vládou na výkon niektorých právomocí prezidenta vláda o veci rozhodne v zbore. Ústava Slovenskej republiky, ani iný všeobecne záväzný právny predpis neustanovuje formu, v akej vláda Slovenskej republiky musí udeliť oprávnenie predsedovi vlády Slovenskej republiky.

Ak Národná rada Slovenskej republiky po pripomienkach prezidenta zákon schváli, či už so zapracovaním pripomienok do znenia zákona alebo bez ich zohľadnenia, právo na odmietnutie podpisu zákona by aj v tomto prípade dávalo právo absolútneho veta. Preto čl. 87 ods. 3 ústavy treba vysvetľovať tak, že po opätovnom schválení zákona Národnou radou Slovenskej republiky prezidentovi Slovenskej republiky i predsedovi vlády Slovenskej republiky vzniká ústavná povinnosť autorizovať zákon podpisom.

Spor o autorizáciu uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky č. 153 z 18. februára 1993, ktorým bol schválený zákon, ktorým sa mení zákon č. 14/1993 Z. z. o štátnom rozpočte Slovenskej republiky na rok 1993 a o zmene zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia a niektorých ďalších zákonov

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 133 z 1. marca 1993 poverila predsedu vlády Slovenskej republiky vrátiť s pripomienkami Národnej rade Slovenskej republiky zákon schválený uznesením Národnej rady Slovenskej republiky č. 153 z 18. februára 1993, ktorým sa mení zákon č. 14/1993 Z. z. o štátnom rozpočte Slovenskej republiky na rok 1993 a o zmene zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia a niektorých ďalších zákonov. Zákon schválený 18. februára 1993 predseda vlády Slovenskej republiky vrátil Národnej rade Slovenskej republiky listom datovaným 1. marca 1993 z poverenia vlády vykonávajúcej funkciu prezidenta Slovenskej republiky. Vrátenie sa uskutočnilo v jedenásty deň 15-dňovej lehoty, ktorú ústava podľa čl. 102 písm. n) poskytuje

prezidentovi na vrátenie zákona s pripomienkami Národnej rade Slovenskej republiky. Predseda vlády Slovenskej republiky vrátil zákon s pripomienkami včas. S pripomienkou, že nie sú vytvorené ekonomické podmienky pre vyplatenie štátneho vyrovnávacieho príspevku pre deti. Ide o dôvod vecne súvisiaci s uplatňovaním zákona, vráteného s pripomienkami, a preto ústavná podmienka pripomienky bola splnená. Spor, ktorý bol dôvodom pre podanie návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, spočíval v rozdielnosti názorov Národnej rady Slovenskej republiky a vlády Slovenskej republiky na to, že vláda vykonávajúca funkciu prezidenta nevrátila zákon uznesením vlády, ale vrátila ho listom, v ktorom predseda vlády predložil záznam z 36. rokovania vlády konaného 1. marca 1993 s tvrdením, že predmetný list má rovnaký právny účinok a rovnakú právnu silu ako uznesenie. Spor o ústavnosť vrátenia zákona s pripomienkami Národnej rade Slovenskej republiky bol dôvodom, pre ktorý Národná rada Slovenskej republiky zákon vrátený s pripomienkami neprerokovala na novom zasadnutí. Pretože Ústava Slovenskej republiky neustanovuje osobitnú formu vrátenia zákona s pripomienkami, list, ktorým vláda Slovenskej republiky s pripomienkami vrátila zákon Národnej rady Slovenskej republiky schválený uznesením č. 153 z 18. februára 1993, ktorým sa mení zákon č. 14/1993 Z. z. o štátnom rozpočte Slovenskej republiky na rok 1993 a o zmene zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia a niektorých ďalších zákonov, je prejavom vôle vlády, s ktorým sa spájajú právne účinky upravené v čl. 87 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Národnej rade Slovenskej republiky vrátením zákona s pripomienkami vznikla ústavná povinnosť schválený zákon opätovne prerokovať, pretože z obsahu vrátenia zákona bol zrejмый prejav vôle vlády vráti zákon s pripomienkami. Túto povinnosť Národná rada Slovenskej republiky nespĺnila do rozhodnutia ústavného súdu o návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky zo 17. novembra 1993. Preto ústavný súd o návrhu na podanie výkladu čl. 87 ods. 2 ústavy a na vyslovenie dôsledkov súvisiacich s týmto výkladom v spore o podpísanie zákona Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení zákon č. 14/1993 Z. z. o štátnom rozpočte Slovenskej republiky na rok 1993 a o zmene zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia a niektorých ďalších zákonov, podal výklad uvedený v bodoch 1 až 3 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach dňa 22. februára 1994